

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Me?unarodni, interdisciplinarni, dvojezi?ni, online ?asopis

Zemaljski muzej u Sarajevu

Božidar Slapšak

Zemaljski muzej u Sarajevu je jedinstven spomenik ne samo kulture, ve? i inovativnog koncepta interdisciplinarnosti izme?u humanistike i društvenih nauka. Nastao je 1888, kao paradni produkt nove austro-ugarske vlasti posle aneksije Bosne i Hercegovine. Ujedinjavao je geografsko-geološke, arheološke, istorijske i folklorne nau?ne discipline, i bio je zasnovan ne samo kao prostor prezentacije, ve? i kao prostor izu?avanja i istraživanja. Odmah je u njemu po?ela da radi me?unarodna – unutar austro-ugarske imperije – grupa nau?nika, posebno ?eških. Zemaljski muzej odgovara konceptu regionalnih muzeja kakvi su tokom 19. veka nicali u austrijskim pokrajinama (*Länder*), u vreme velikih gra?evinskih poduhvata: te iste 1888 godine otvorena je nova zgrada Kranjskoga zemaljskog muzeja u Ljubljani, a carski *Naturhistorisches Museum* u blizana?kom paru sa *Kunsthistorisches Museum* u Be?u je otvoren 1889. Nacionalni muzeji, kakvi su u 19. veku nicali u Evropi unutar (Prag, Budimpešta) i izvan austrougarske imperije (recimo Beograd, Atina, Bukurešt) imali su potpuno druga?iji koncept, premda su isto tako bili interdisciplinarni – imali su da prikažu raznolikost nacionalnog duha i stvaralaštva. Zemaljski muzej u Sarajevu izvesno ne pripada nijednoj od ovih kategorija i njihovim ideološkim zamislima: to jeste regija, odnosno pokrajina, ali ne jedinstvena, ve? obeležena me?usobno deluju?im kulturnim i jezi?kim grupama koje zajedno ostvaruju nov kulturni identitet. Neo-renesanski oblik mu je dao genijalni ?eški arhitekt Karel Paržik, koji je u Sarajevu zamislio klju?ne reprezentativne objekte i projektovao ih kao stilske arhitektonske igre: sinagoga, Marindvor, evangelisti?ka crkva, Vije?nica... Ina?e je to redak primer zgrade izgra?ene upravo za ustanovu.

Zemaljski muzej u Sarajevu po?iva na neobi?nom hiper-tekstu: to je raznolikost koja konstruiše odre?en identitet, ali taj identitet nije zasnovan na mo?i. Istovremeno, to nije ni kandidni kolonijalni muzej, kakav je recimo *Tropenmuseum* u Amsterdamu – pogledajte šta smo sve osvojili (i ukrali). U isvesnom smislu, skoro da je blizak konceptu *Musee d l'homme* u Parizu (osnovan 1937) odnosno njegovom nasledniku *Musee du quai Branly* (osnovan 2006). Identiteti koje prikazuje Zemaljski muzej, i poziva na njihovo istraživanje u me?unarodnoj okolini, pre svega su ravnopravni konstitutivni elementi novog – dakako u imperiju integrisanog – identiteta.

Zemaljski muzej je kao interdisciplinarno zasnovana nau?na, reprezentativna i kulturna ustanova i središte istraživanja sa?uvao upravo ovakav svoj identitet i u posleratnoj Jugoslaviji, zahvaljuju?i pre svega interdisciplinarno opredeljenom direktoru – Alojzu Bencu (1947-1967). Izdava?ka delatnost Zemaljskog muzeja, ?asopis *Glasnik Zemaljskog muzeja* bili su impresivna dopuna velikih poslova koje je u bosansko-hercegova?koj i u celokupnoj jugoslovenskoj akademiji obavljala ova ustanova.

Zemaljski muzej je zbog nesrećnog stanja finansija, zapravo nemogućnosti dogovaranja između podjeljenih delova Bosne i Hercegovine zatvoren već više od godinu dana, sa malo izgleda da se ponovo otvori. Da li je u potpunosti presahla mogućnost refleksije novih identiteta, da li akademija nije sposobna ni da se organizuje, a nekmoli kritički premisslja svoj epistemološki status? Jer za modernu državu koja stremi Evropskoj zajednici, primitivan “ekonomski” odgovor na ovaj skandal može biti samo dodatni dokaz da to očekivanje nije realno.

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.